

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

VI. Elogia & iudicia variorum de Canisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

Salmeronis Epistolam ad Canisium olim datam, qua viri eruditio & virtus mirificè illustratur. Sed quia longior est, quam vt huc transferatur, & in Salmeronis operibus legitur, poterit lector illã inde, si volet, petere.

ELOGIA IUDICIAQVE VARIORVM DE CANISIO.

CAPVT. VI.

CAnisio, nescio quo pacto contraferè morem sæculorum vsuuenit, vti viuus plurimum celebraretur, & mortuus amplius coleretur, præsertim vbi sacrũ eius pignus corporis apud Heluetios cum summa veneratione custoditur. Virum admirabantur Pontifices, venerabãtur Cæsares, Cardinales, Principesque officiosissimè complectebantur; antagonistæ formidabant, inferorum Principes refugiebant, tanta de viuētis virtute fama longè lateque differebatur. Ferdinandus Imperator tuenda

endæ pietatis & Catholicæ doctrinæ per omne imperium Romanum defendendæ ac propagandæ studiosissimus, Canisium in edicto suo pro illius catechesi præposito appellat *honorabilem, religiosum, deuotum, sibi dilectum*. Albertus Boiorum princeps illud columen Germaniæ, secundum Deum, Canisio & Hoffæo religionē Catholicam, & salutem gentis suæ defensam & retentam in acceptis retulit, solitus de vtroque dicere: *Petrus Apostolus, & Paulus doctor gentium, ipsi nos docuerunt legem tuam Domine*. Ex annalibus Academiae Ingolstadienæ, cui cum summa potestate præfuit, hoc factum de illo iudicium huc putauit transcribendum.

*Alberti
Principis
Boiorum
iudicium
de Canisio
& Hoffæo.*

Anno Domini MD. L. die XVIII. Octobris ReCTOR CXLIX. *Petrus Canisius* Doctor, Theologus, & professor Societatis IESV Collega. *De hoc Magnifico Domino Rectore nescio certe quid scribam. Nam si tantum eius ponam nomen, multus & præstantis-*

Ex Academia Ingolstadiana Annalibus.

stantissimis illius viri, & de Catholica Ecclesia optimè promeriti virtutibus fit iniuria: Si Encomiasticum instituum, luci intulerò tenebras. Quid igitur faciam in eo, qui laudari neque à me, neque à disertissimo quoq; potest condignè? Remitto laudem ad illius opera, & disertè, & eruditè, & Catholicè hætenus edita. Si quis meliora & maiora, quam ego possum, se præstare confidit, is viderit, quomodo de tanto heroe, tam pio viro, tam forti Ecclesie Catholicae Athleta benè possit dicere. Ego unum dixerò: Lumen est nostro tempore inter Doctores Ecclesie. Viuat sibi, viuat Ecclesie, & religioni Catholicae.

Addamus & alterum ex eiusdem Academiae monumentis.

Sed ad propositum, & incomparabilem virum Petrum Canisium diuerto, cui tamen Encomiasticum minimè polliceor, sed id tantum præstiturum, ut eum ab oblivione apud posteros vindicem, & qualemcumq; inter Theologos possit habere locum. Dicam tamen

tamen quod sentio: vir est diuini propemodum ingenij, & eruditionis incomparabilis, Philosophus eximius, quod illi penè cum omnibus Patribus de Societate commune est; Theologus profundus, & lectionis insinuita, quod cum plurimis; sed quod illi nequò omnino cum multis, nequò omnino paucis est commune, Orator valde eloquens, Ecclesiastes pariter grauis, & iucundus.

Canonicus
Orator,
Concionator,
Philosophus,
Theologus

Probauit & eruditionem suam & eloquentiam, & in dicendo prudentiam (namque eloquentia sine prudentia & eruditione est inanus garrulitas) sepius Illustrissimo Duci Bauariæ Alberto Quinto, cui iure & merito fuit gratissimus; tum etiam multis annis Ecclesiæ & vrbi Augustanæ, vnde discedens tanquam sui amoris quoddam pignus reliquit Dominum Gregorium Roseffium. Deus Opt. Max. tantum virum, tam fortem Ecclesiæ suæ propugnatorem, tam bene de religione meritum, lumen denique Doctorum Ecclesiasticorum amplissimum & clarissimum quam diutissime seruet incolumem, Et post hanc vitam
pro

pro exantlatis eius in Ecclesia & religio-
nis incolumitatem & incrementum labori-
bus, æternam ibi æterna vita coronam be-
nignè largiri dignetur.

Ex Patrũ
Academi-
corum, Et
Academia
ipsius iu-
dicio de
Canisio.

Hæc de viuo Canisio Annales In-
golstad. Posuit eidem mortuo Aca-
demia Theologica hoc elogium.

Petrus Canisius Neomagenfis ex Gel-
dria, S. Theologiæ D. primus è Ger-
manis Societatis I E s v Religiosus ve-
rè Germanus, ac deinde eidem Soci-
etati in Germania primus Prouinci-
alis Præpositus, ab ipso B. Patre I G-
NATIO ob insignem animi modera-
tionem, constantiam, prudentiam,
à summis ad summa non rarò missus,
vocatus, postulatus: à G V I L I E L-
M O I V. vtriusq; Bauariæ Duce ad hæc
Academiã, in qua professoris The-
ologi, Procancellarii & Rectoris mu-
nere functus; ab Othone Cardinali,
Episcopo Augustano ad S. Conciliũ
* Ferdinando. Tridentinum à * C A R O L O V. Im-
peratore in Causa Religionis Wor-
matiam

matiam; ab Imperatore Ferdinando Augustam, atq; ad Episcopatum Viennensem, quem recusavit. à Pio IV. Pont. Max. ad fidem in Germania ac Polonia propugnandam, propagandam, &c. Dum & sacris concionibus, etiam apud Imperatores & Duces assiduè habitis, & variis libris pro fide, pro pietate editis, rem Catholicam mirificè iuisset, promovisset, & perpetuam vitæ innocentiam, & summam in omni virtute præstantiam, admirabilem sanctitatis opinionem consecutus esset, tandem Friburgi Heluetiorum sanctam animam Deo reddidit die festo S. Thomæ Apostoli. Anno MD. IX. XCVII. Vixit annos LXXVI. Menses VII. dies XIII.

Guilielmus Eisengreinius in Catalogo testium veritatis. *Petrus Canisius, sacre pagine Doctor, Societatis IESU, vir cum eloquentia, tum multarum rerum peritia & mirabili ingenii flumine præstantis-*
S tiffi-

tissimus, philosophus clarus, Orator sacundus, Theologus sacrarum legum exercitissimus, Catechismum Christianum perfecit. Sacra quatuor Evangelia, & Epistolas Pauli commentariis illustravit doctissimis, Martyrologium siue de Sanctis Ecclesie scripsit.

Cornelij
Loos.

Iuvat & Cornelij Loos Calliditas tabulas adducere ex libro de illustribus Germaniae scriptoribus.

Petrus Canisius Nouiomagi Geldriae Belgij prouinciae principe oppido, ex honesta familia Patre consule progenitus. Quum rei literariae felicem operam nauasset, utraque lingua doctus, quo maiore commoditate sacris studiis posset incumbere (ut de eo quidam scribit) ordinem Societatis ingressus est. Qui sacrae professionis sublimi purpura donatus, Ingolstadt, Dilingae, & in alijs Gymnasijs, & Germania locis diuinas literas professione praedigit; simul alia pietatis officia strenue exequens. Quumque praeter eruditionem

insigni facundia præmineret, Augustæ Vindellicorum Ecclesiastes quondam ab Othone Cardinale Augustano constituitur. Quam functionem cum magno Catholicae religionis zelo exequeretur, ut ipsum aduersus profanas harescon nouitates assereret, & comprobaret, nominis celebritate passim omnibus innotuit, adeo ut sui ordinis columen facile haberetur.

Nec Ioannes Cochlæus tacuit Canisium Epistola ad Hieronymum Verallum Archiepiscopum Rossanensem, postea Cardinalem, & Nuntium Apostolicum ad S. C. M. Eystadio (anno 1515. XLV. Wormatiam reor) missa, qua primos nostræ familiæ Patres vocat integerrimos, doctissimosque viros, piissimos in Societate nominis I E S V Christi fratres, M. Nicolaum Bobadillam Hispanum, & M. Claudium Iacium Allobrogem, ac M. Petrum Canisium

Sicambrium, qui, inquit, cum Reuerendissima Dominatione tua familiarissime conuersantur, ac Deo & proximo omni pietatis & charitatis officio famulantur.

*Baronij
Annali
primo.*

Illustre quoq; de Canisio iudicium est Baronij Cardinalis. *Interim, inquit, his fruiere, quae venerandus P. Canisius, cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias, non minus pie quam ornate atque erudite suo more scripsit. Eiusdem leges de Canisio elogium A. xxxi. Licet ad illos imperitia, dementiae, ac ut vno verbo dicam, nequitiae redarguendos summo iure non defuerit vigilans studium eruditissimum ac maxime pii viri Petri Canisii, ad quem, qui tanta cupit, amandamus.*

*Bonhomij
Episcopi
Vercellen-
sis.*

Quid de Ioanne Francisco Bonhomio antistite Vercellensi dicam, qui Canisium Senatui populoq; Friburgensi primùm sistens: *En, inquit, habetis virum non secus ac pignus quoddam sacrum, singulari venerationis cultu prosequendum, custodiendumq;. adeò religiose de Canisio minime malus pietatis arbiter sensit.*

Riba-

Ribadeneira in syllabo scriptorū <sup>Ribade-
neira.</sup>
 Societatis hæc de Canisio tradit: *Petrus Canisius natione Belga, patria Nivomagensis, à puero se dedit studio pietatis. Cum nata nondum esset Societas, femina quaedam opinione sanctitatis vulgo nobilis, matrem eius admonuit, ut magna Petrum cura educaret, quod brevi Religio quaedam Clericorum instituenda foret, quæ eximias Dei Ecclesiæ utilitates esset allatura, in quam Religionem filius eius adscriptus vir apprimè insignis haberetur. Vaticinium seu præ-sensionem feminae rei probavit euentus. Nam paulò post Societas instituta est, in eamq; Petrus anno salutis CIO. IO. XLIII. P. Petri Fabri opera primus omnium Transalpino-rum cooptatus, illam exemplo, doctrina, præstantis ingenii monumentis recens natam mirum in modum illustravit. Germaniam superiorem Præpositus Prouincialis rexit, concionibus auxit, Hereticos disputationibus repressit, Catholicos confirmavit. Ex quo heretici Canisium **CANEM AVSTRIACVM** per ignominiam, ap-*

pellabant, quod in Austria plurimum versaretur: Sed haud canem mutum, aut non valentem latrare, sed qui latratu ac morsu lupos passim grassantes ab ovili Christi arceret. Episcopatum Viennensem à Ferdinando Romanorum Rege, sibi oblatum constantiter repudiavit. Rursum: Porro de Canisii candore animi, puritate, humilitate, deuotione, orandi studio perfecta omnium humanorum affectuum mortificatione, ardore fidei, animarum Zelo, indefesso labore, & perpetua contentione, qua religionem Catholicam semper tueri, ornare, amplificare non destitit, ceterisque eius ornamētis virtutū, multa possent dici, quæ iustum volumen desiderant.

RVBERTI MYRÆI IVDICIUM
VM DE CANISIO, ET ENCOMIUM.

ABSoluam hoc caput vbi nouas Myræi tabulas pro honore Canisii explicaro. Sic enim ille in Elogiis Belgij scriptorum: *Vt magnum illud Ecclesie lumen Augustinus olim in Affri-*

ea Manichæos, Donatistas, & Pelagianos;
 sic nostra ætate Lutheranos, Calvinistas, &
 Anabaptistas in Germania strenuè Canisi-
 us oppugnauit. Is Neomagi, quod vetustū ac
 celebre Sugambrorū, (Ducatus hodie Gel-
 drici oppidū est, ad Vahalim fluiuium) Patre
 consulari natus anno CIO. IO. XXIV. (errat
 in añis Myræus) adolescens ob varias in-
 genii dotes, Mogūtis celebris fuit. Eo tū for-
 tē Colonia Agrippina Petrus Faber Allobrox
 vnus ex decē primis Ignatii Loiola sociis ve-
 niens, Petrum morum innocentia & doctri-
 na singulari sibi charū in Societate IESV ado-
 ptauit. Post in Italiā missus, Primus sociorū
 Rhetoricā in Sicilia docuit; Ciceronē quot an-
 nis assiduè legēs: Vnde eā sibi eloquentiā gra-
 uī Theologo dignā comparauit, vt seculi sui
 Hieronymus audiret. Inde euocatus ab Ig-
 natio mittitur ad Guiliehmum Bauaria
 Ducem, Ingolstadii scholasticam quam
 vocant, Theologiam professurus, Al-
 phonso Salmerone & Claudio Iaino collegis.
 Sed & alias Germania Academijs, in eis Vi-
 ennensem Austriorū, Pragensem Bohemorū,

CIO. IO. XXI

natus est

non XXIV

Canisius

seculi sui

Hierony-

mus.

Dilinganam Suenorum, Coloniensem Vbiorum, Friburgensem Heluetiorum docendo illustravit. Concionibus autem (nam & Germanica lingua disertus erat) in aula Ferdinandi & Maximiliani Imp. Guilielmi & Alberti Bauariae Ducum, Othonis Truchsesii Cardinalis Augustani, aliorumq; principum valuit. Ferdinando Casari imprimis charus erat acceptusq;, cuius etiam auctoritate ac iussu Catechismum verè aureum bono publico conscripsit: quem civis eius ac propinquus Petrus Busæus Societatis eiusdem Theologus, citatis è SS. Patribus integrè locis mirificè illustravit. Eiusdem quoq; Imperatoris auspiciis Praga primus Collegii Societatis fundamenta posuit, quo Hussitarum, & Wiclesitarum hereses infringerentur. Et mox Ignatius Germania Provincialè præfectum instituit. Cumq; ea ferè tempestate Ministri Magdeburgenses sumtibus protestantium in Germania Principum, Centurias, hoc est, mendaciorum plaustra euulgassent, primus ferè Canisius pro Deipara virgine & Christi Domini præcursore pugnavit,

uit; edito ingenti de corruptelis verbi Dei volumine, quo petulanter atq; impiè Divus insultantium hereticorum calumnias dissipavit. Annis iam plurimis docendi concionandiq; munere consumtus, quæ cogitata primum, recteq; observata de SS. Apostolorum dictis factisq; contra sectarios in adversaria retulisset, quæq; in Evangelia anni totius legendo pieq; meditando notasset, literarum monumentis disertè consignavit; vocavitq; NOTAS ET MEDITATIONES EVANGELIORUM, festorumq; annidierum. Eis sanè perutiles qui de superiore loco cum spiritu fructuq; de verbo Dei disse-rere, ad populumq; verba facere in tanta Homiliarum copia student. Apud Helvetios ad extremam vsq; ætatem degens, adeo carus fuit, ut eripi sibi innocentissimum virum minime paterentur. Naturæ concessit non sine opinione sanctitatis Friburgi in Helvetiis, CIO. IO. XCVII. senex quidem & ætate defecta, qui tamen propter excellentem doctrinam ac virtutem videbatur omnino mori non debuisse. Hæc Myræus

S ; quasi

quasi panegyrica Canisio condens,
tetraſtico concludit.

*Quis fidei expediet myſteria ! Petrus opella
Exigua fidei grande recludet opus.*

*Petrus, quem coluit felix Germania Patrem
Quem ſtupere olim curia, templa, ſchola.*

Sed literæ & eruditio & præcepta
viuendi libris tradita tum demum
profunt auctori, nec minus lectori,
cum rationes vite à doctrina non dif-
fentiunt, quod vt faceret Canisius,
omni ope contendit, vti tribus ſane
libris iam oſtenſum eſt.

Iam aduerſariorum opinio de vir-
tute & eruditione Canisij non minor
erat apud pleroſq; omnes, quam no-
ſtrates, quos ſupra ad teſtimonium
citaui, cum oſtendi illum vel aucto-
rem Societatis vniuerſæ exiſtima-
tum, vel certè eiufdem in-
ſtauratorems.